

УДК 025.4.036:004.65:025.342/.343]-044.64

Наталія Зоріна,
науковий співробітник відділу
комплектування та наукового
опрацювання документів
ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Світлана Коваленко,
науковий співробітник відділу
комплектування та наукового
опрацювання документів
ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Авторитетні файли як засіб уніфікації в умовах формування єдиного інформаційного простору

Розглянуто аспекти створення й використання авторитетних файлів в умовах формування єдиного інформаційного простору. Обґрунтовано важливість застосування авторитетного контролю в провідних освітянських бібліотеках України під час міжбібліотечної взаємодії, що сприятиме уніфікації у створенні бібліографічних записів і забезпечить здійснення ефективного пошуку в електронних каталогах мережі освітянських бібліотек. Представлено результати дослідження щодо створення й використання баз даних авторитетних файлів. Розглянуто застосування авторитетних файлів колективних та індивідуальних авторів як засіб наукометричних досліджень.

Ключові слова: авторитетні файли, авторитетний контроль, авторитетні записи, колективні автори, індивідуальні автори, предметні заголовки, точки доступу, інформаційні ресурси, електронні каталоги, корпоративна співпраця, наукометрія.

У сучасних умовах наукові бібліотеки посідають провідні позиції у розв'язанні глобального завдання побудови суспільства знань. Інтенсивне впровадження інформаційних технологій і новітніх технічних засобів у процеси опрацювання бібліотечних фондів, збереження даних і надання доступу до інформаційного ресурсу сприяє розвитку інноваційних напрямів та форм бібліотечної роботи, відкриває нові можливості й перспективи щодо організації повноцінного інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачів і якнайповнішого забезпечення їхніх інформаційних потреб. В умовах ринкової економіки якість бібліотечної роботи оцінюють за реальними результатами, яких досягають завдяки розробленню нових проєктів, зокрема і на засадах кооперування. Однією з умов їхньої ефективності вважають діяльність книгозбірні в кооперації й взаємодії з іншими бібліотеками, інформаційними та культурними установами тощо. Впровадження й розвиток корпоративних бібліотечних технологій сприяє переорієнтуванню функцій наукових книгозбірень у напрямі формування єдиного інформаційного простору на основі об'єднання й взаємного використання ресурсів й інтегрування в регіональний, національний, європейський і світовий простір. Такий вектор є актуальним і перспективним, оскільки дає змогу об'єднати зусилля установ для створення спільного інформаційного ресурсу та надання до нього вільного й багатоаспектного доступу [11].

Різноманітні форми співпраці надають бібліотекам можливість вийти за межі своїх електронних каталогів (ЕК), поширювати бібліографічні записи

(БЗ) власної генерації та використовувати інформацію, нагромаджену в інших книгозбірнях.

Одним із головних показників якості масивів бібліографічної інформації, створених із використанням автоматизованих бібліотечних інформаційних систем, є ступінь стандартизації під час формування основних полів БЗ, зокрема пошукових. Створення зведених ЕК, обмін бібліографічними базами даних (БД), розвиток корпоративних мереж, надання бібліотеками доступу до власних інформаційних ресурсів потребують ведення автоматизованої каталогізації в єдиному форматі з дотриманням єдиних для всіх правил каталогізування. Завданням стандартизації кожна установа вирішує через створення й використання довідників різної структури, що містять нормативну інформацію, — так званих нормативних БД. Проте в процесі інтегрування інформаційних ресурсів окремих бібліотек постає проблема їхнього уніфікування.

На якість бібліографічного запису впливає не тільки дотримання державних стандартів під час його створення, а й насамперед забезпечення ефективного пошуку, що можливо лише за умови чіткої організації зберігання документів і відомостей про них, тобто додержання визначеного порядку розміщення документів у фондосховищах та їхніх БЗ у пошукових масивах через групування за певними ознаками (класифікаційний індекс, прізвище автора, назва документа, рік видання, вид документа, формат, носій інформації тощо). В умовах корпоративної співпраці уніфікація набуває особливо важливого значення для забезпечення максимальної точності в процесі створення БЗ і

пошуку документів в ЕК і БД як у межах однієї установи, так і в об'єднаних інформаційно-бібліотечних ресурсах [7; 8; 15].

Невіддільною складовою частиною роботи з організації електронного каталогу і важливим засобом забезпечення його якості є формування *авторитетних файлів (АФ)* і *авторитетний контроль (АК)*. Створення системи авторитетного контролю навіть у межах однієї бібліотеки потребує системного підходу в напрямі науково-інформаційного, методичного та організаційного забезпечення. Питання впровадження АК на рівні бібліотечної мережі має вирішуватися централізовано. Зокрема, на важливості такої роботи наголошено у Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року "Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України". Серед напрямів, визначених у документі, є й "інтенсивний розвиток та актуалізація документно-інформаційних ресурсів бібліотек на традиційних та електронних носіях і забезпечення доступу до них" [18]. Одним із заходів, спрямованих на досягнення цієї мети, є такий: "...створити корпоративну базу даних авторитетних національних файлів на осіб, організації, предметних/галузевих".

Авторитетний файл — це машиночитний список встановлених і прийнятих як нормативні дані імен індивідуальних авторів, назв колективних авторів, предметних рубрик, індексів УДК тощо. Створення й застосування АФ сприяє розв'язанню таких проблем:

- забезпечення якості опрацювання документів;
- уніфікування введення інформації, внаслідок чого досягається одноманітність вводу, скорочується кількість помилок;
- здійснення релевантного пошуку в ЕК і базах даних;
- прискорення опрацювання документів завдяки багаторазовому використанню раніше створених авторитетних записів;
- організація міжбібліотечного обміну авторитетними записами на різних рівнях співпраці;
- коректне відображення інформації в наукометричних базах даних, що впливає на пошук і визначення цитованості публікацій;
- зменшення трудових і фінансових витрат на опрацювання документів [15].

Застосування авторитетного контролю було розпочато задовго до створення електронних каталогів. Майже всі великі бібліотеки вели постійну роботу з формування довідкових картотек до алфавітного каталогу, робочих картотек до предметного каталогу тощо, які отримали назву авторитетних і слугували для уніфікації представлення певних елементів БЗ. З часом сформувалося принципово нове розуміння потреби в такому засобі для забезпечення єдності пошукових ознак документів для їхнього відображення в інформаційно-пошукових системах.

Процеси корпоратизації й авторитетного контролю пов'язані. З одного боку, ефективно функціонування корпоративних бібліотечних мереж немож-

ливе без застосування АК, а з другого — створення й функціонування мереж дає змогу бібліотекам отримувати якісні БЗ та уніфікувати точки доступу завдяки використанню авторитетних записів (АЗ), що значно полегшує роботу. Враховуючи актуальність застосування авторитетного контролю в умовах міжбібліотечної співпраці, виникла потреба провести дослідження й з'ясувати можливості провідних освітянських бібліотек України щодо створення й використання авторитетних файлів у процесі аналітико-синтетичного опрацювання документів і їхнього відображення в електронних каталогах.

Проблеми уніфікації та стандартизації, авторитетного контролю в електронних каталогах досліджували І. Антоненко [1], В. Гаркавець [5], Н. Стрішенець [19], Т. Масхулія та Ю. Селіванова [12] та ін. У праці І. Антоненко розглянуто авторитетний контроль як інтегровувальний елемент інформаційно-бібліотечного комплексу електронного каталогу НБУВ [1]. Значення авторитетного контролю бібліографічних записів для ефективного пошуку інформації та кооперованої каталогізації розкрито в розвідках О. Ісаєвої [9], Н. Зоріної [7; 8], Н. Стрішенець [19]. Питання створення і підтримки авторитетних файлів в електронних каталогах бібліотек в Україні та зарубіжних країнах досліджували Н. Стрішенець [19], О. Ісаєва [9], Т. Бикова [2] та ін. Проблема створення національних авторитетних файлів в Україні та за кордоном розглядали Н. Стрішенець [19], І. Антоненко [1], Ю. Селіванова та В. Войскунський [16], О. Ісаєва [9], М. Стегаєва [17] та ін. Досвід створення авторитетних файлів у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського викладено в дослідженнях С. Коваленко [10], Н. Зоріної [7; 8], О. Помчалової [14].

Мета статті — розглянути аспекти створення та використання авторитетних файлів "Колективні автори", "Індивідуальні автори", "Предметні заголовки" у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і провідних освітянських бібліотеках України, а також дослідити можливість взаємодії освітянських бібліотек України в окресленому напрямі.

Рівень стандартизації форми й змісту точок доступу БЗ є одним з основних показників якості бібліографічних баз даних, зокрема електронних каталогів. *Точки доступу* — це елементи бібліографічних та авторитетних записів, що містять ім'я, назву, термін, код або інші відомості, за якими можуть бути знайдені та ідентифіковані бібліографічні або авторитетні записи чи посилання. Точки доступу мають бути сформульовані відповідно до правил каталогізації, забезпечувати достовірний результат пошуку бібліографічних та авторитетних записів і пов'язаних з ними бібліографічних ресурсів, а також обмежувати результати пошуку [6].

Завдання стандартизації представлення точок доступу реалізують через створення, підтримання та подальше використання авторитетних файлів. Без АК неможливий бібліографічний контроль, тобто організація й підтримання систем ідентифікації та пошуку

бібліографічної інформації, якими є електронні каталоги та бібліографічні бази даних [1].

Авторитетний контроль передбачає постійне відстеження й підтримання у процесі каталогізації послідовних форм заголовків, інших елементів бібліографічного запису (точок доступу), а також зазначення зв'язків між їхньою основною, стандартизованою, авторитетною формою та іншими відомими варіантами і поширюється на назви колективних авторів (установ і організацій), імена авторів, предметні рубрики, географічні рубрики, уніфіковані назви документів тощо [15]. Авторитетний контроль передбачає операції авторитетної роботи, а також загальний контроль над точками доступу; щодо вітчизняної термінології визначимо його як контроль за уніфікованим використанням пошукових ознак. Система авторитетного/нормативного контролю є одним із найважливіших інструментів ЕК. У сучасних умовах завдання АК передбачають інтегрування авторитетних/нормативних файлів в єдину базу нормативних даних як у межах одного ЕК, так і для об'єднаних галузевих, національних і міжнародних АФ.

Освітнянські бібліотеки також активно долучаються до цього процесу. Зокрема, одним із пріоритетних напрямів діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) як головного галузевого науково-інформаційного, методичного і координаційного центру є робота з формування інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу (ІГР) з провідними освітянськими бібліотеками України. У межах цієї роботи на базі електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського створено кілька зведених БД галузевої тематики, зокрема дисертацій, збірників наукових праць із питань освіти, педагогіки та психології. Крім того, складником роботи з формування ІГР є створення баз даних

авторитетних файлів (АФ): "Колективні автори" (АФ "КА"), "Індивідуальні автори" (АФ "ІА"), "Предметні заголовки" (АФ "ПЗ"). Опрацювання документів з використанням такого засобу уніфікації, як АФ та їхнє підтримання в актуальному стані сприяє підвищенню рівня якості та, відповідно, релевантності пошуку в ЕК, гарантує його точність і повноту, є важливою умовою успішного функціонування автоматизованої системи пошуку. Отже, сьогодні, коли міжбібліотечна співпраця розширює межі й нарощує темпи розвитку, питання уніфікації є особливо актуальним, а потреба в застосуванні авторитетного контролю для забезпечення її якісного результату не викликає сумніву.

Формування авторитетних файлів у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розпочато 2006 р. зі створення авторитетного файлу "Колективні автори". Назви установ та організацій мають підлягати контролю, оскільки функціонування значних за обсягом БЗ породжує множину варіантів формувань одного й того самого заголовка, що негативно впливає на результат бібліографічного пошуку. АФ "КА" призначено для забезпечення якості опрацювання документів, виданих установами й організаціями, пошуку видань певних колективів і досягнення методичної єдності в роботі із заголовками колективних авторів. Формування й ведення авторитетного файлу "Колективні автори" гарантує уніфікацію назв колективів і організацій разом із варіантними формами назв, повноту відомостей про назви, а також створення єдиної системи посилань із відповідними поясненнями [10]. На рис. 1 представлено приклад авторитетного запису в АФ "КА". В записі зазначено основну (уніфіковану) назву установи (поле 210) і всі інші назви, пов'язані з основною (поле 510), оскільки назву установи впродовж тривалого часу її існування неодноразово змінювали. Пошук в ЕК можна здійснювати за будь-якою з цих назв.

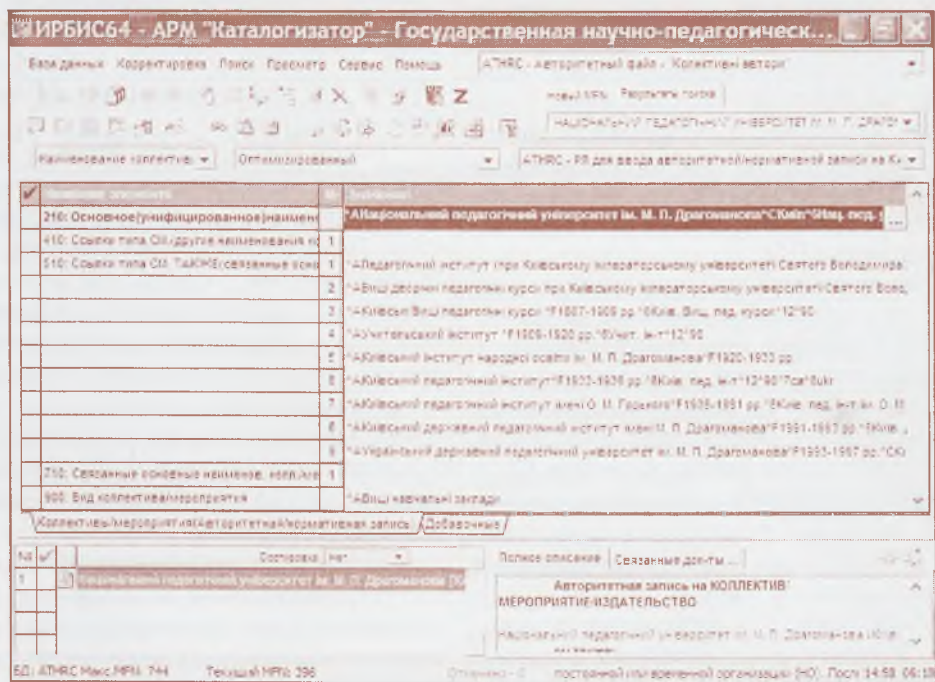

Рис. 1. Інтерфейс запису в базі даних АФ "Колективні автори"

Окрім того, якщо в документах основну (уніфіковану) назву колективу наведено кількома мовами, у процесі формування заголовка заповнюють поле **710: Зв'язані основні назви колективу/заходу іншими мовами:**

710: Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова

710: National Pedagogical Dragomanov University

Станом на 01.07.2017 р. АФ "КА" налічувала майже 800 авторитетних записів назв наукових установ, навчальних закладів, провідних бібліотек України і зарубіжних країн тощо.

Авторитетний файл "Індивідуальні автори" містить важливу, багатоаспектну, перевірену, записану з дотриманням відповідних норм і правил інформацію про автора. Крім того, АФ "ІА" є надійним засобом ідентифікації, що пропонує варіанти різночитань, акумулює довідкові відомості [14]. Авторитетні записи на кожну особу містять усі форми імені особи (псевдоніми, справжнє прізвище, варіанти написання різними мовами, світські прізвища духовних осіб тощо), дати життя та іншу інформацію (рис. 2). Отже, користувач електронного каталогу може здійснити додатковий пошук, зокрема в разі збігу імен різних авторів.

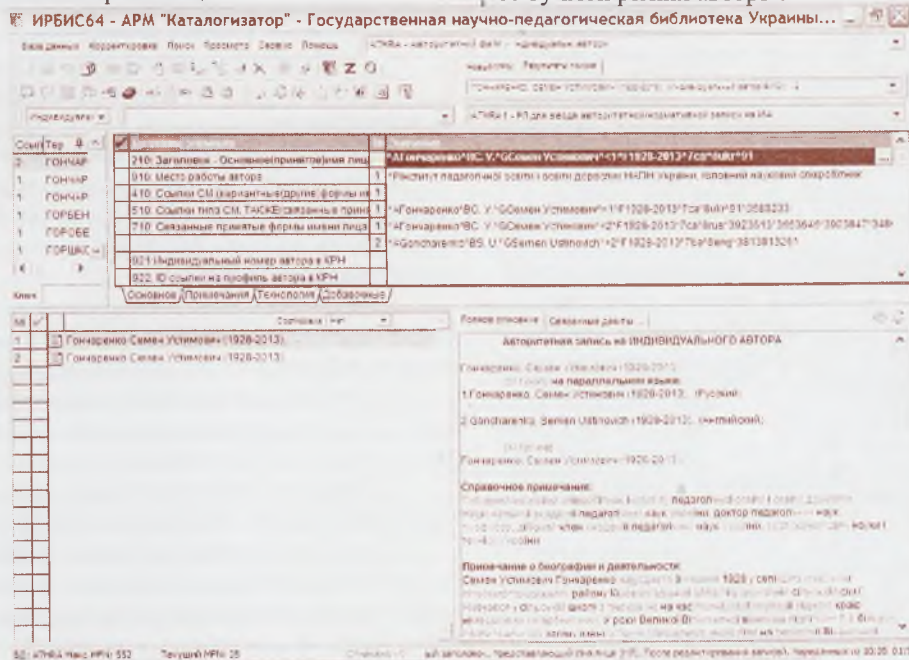

Рис. 2. Інтерфейс запису в базі даних АФ "Індивідуальні автори"

АФ "Індивідуальні автори" в ЕК ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського на 01.07.2017 р. містив майже 550 записів на прізвища сучасних науковців і видатних діячів минулого в галузі науки, освіти, педагогіки, психології, культури, літератури тощо.

Авторитетні файли "Колективні автори" й "Індивідуальні автори" каталогізатори застосовують у процесі формування бібліографічних записів в електронному каталозі. Ці АФ постійно актуалізують.

Авторитетний файл "Предметні заголовки" — це машиничитний словник предметних рубрик, представлений у комунікативному форматі для авторитетних даних, з установленими взаємозв'язками між предметними заголовками, вираженими елементами довідкового апарату, введений як база знань у підсистему лінгвістичного забезпечення ЕК та залучений у процесі предметизації документів і пошуку інформації. Він є потужним інструментом не тільки для предметизації документів, а й, що вкрай важливо, для організації тематичного пошуку в ЕК. За наявності такого стандартизованого словника читачеві не потрібно розмірковувати, як правильно сформулювати запит, використовувати одну чи множину або певний із можливих синонімів. Застосування АФ пред-

метних заголовків як стандартизованого словника в предметизації документів сприяє підвищенню якості ЕК і, відповідно, оптимізації пошуку, що вкрай важливо для забезпечення інформаційних потреб віддалених користувачів. Робота із формування галузевого авторитетного файлу "Предметні заголовки" з питань освіти, педагогіки та психології, яку розпочато в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, є першою в Україні спробою створення такого інформаційного продукту. Опрацювання документів з використанням пропонованого засобу уніфікації, а також їхнє підтримання в актуальному стані гарантує точність і повноту тематичного пошуку через встановлення зв'язків від прийнятих і затверджених форм написання предметних заголовків до відхилених. Це обов'язкова умова успішного функціонування автоматизованої системи пошуку документів, що сприяє інтегруванню освітянських бібліотек і розвитку міжбібліотечної взаємодії [7; 8].

Аналіз публікацій свідчить, що в окремих бібліотеках авторитетні файли й авторитетний контроль можуть бути організовані по-різному, з урахуванням індивідуальних традицій, методик ведення довідкового апарату й технології каталогізації установ. Така

тенденція сьогодні чітко простежується в Україні. Проте за таких умов "самостійний" АФ кожної бібліотеки є авторитетним лише для неї, що стає на перешкоді розвитку кооперації в напрямі опрацювання документів, взаємообміну БЗ, створення зведених баз даних тощо. Тенденції інтеграції, стандартизації та уніфікації, характерні для розвитку методик і технологій каталогізації, все більше виявляються у формуванні саме національних авторитетних файлів, які слугують для досягнення уніфікації при формуванні точок доступу до записів електронного каталогу. Отже, створення кожною бібліотекою власних авторитетних файлів є нерациональним, оскільки цей процес потребує значних трудовитрат і матеріальних ресурсів. Окрім того, одним із завдань авторитетного контролю є уніфікування введення інформації, завдяки чому досягається одноманітність у представленні точок доступу і скорочується кількість помилок. Наявність багатьох АФ у різних бібліотеках суперечить цьому принципу і гальмує розвиток кооперативної співпраці [1; 9].

Однією з умов ефективної корпоративної міжбібліотечної взаємодії є єдиний формат представлення точок доступу і загальні настанови щодо створення авторитетних записів. Налагодження корпоративної взаємодії ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з провідними освітянськими бібліотеками України щодо формування зведених баз даних висуває нові завдання, одним з яких є впровадження в роботу авторитетного контролю. Для підвищення ефективності міжбібліотечної співпраці фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського провели дослідження стосовно створення галузевих авторитетних файлів та їхнього використання в процесі опрацювання документів, а також проблем, які виникають під час цієї роботи.

Процеси створення й застосування АФ "Коллективні автори", "Індивідуальні автори", "Предметні заголовки" в провідних освітянських бібліотеках України проаналізовано вперше. Дослідження проведено за допомогою анкет, що містять такі запитання:

1. Яке програмне забезпечення ви використовуєте для організації електронного каталогу?

2. Чи знайомі ваші фахівці з технологією авторитетного/нормативного контролю для уніфікування заголовків бібліографічних записів?

3. На вашу думку, чи дасть змогу використання авторитетних файлів:

— уніфікувати введення інформації;

— поліпшити якість опрацювання документів;

— прискорити опрацювання документів;

— поліпшити рівень інформаційного забезпечення користувачів;

— оптимізувати пошук документів в ЕК?

4. Чи створюєте (використовуєте) ви авторитетні файли в процесі формування ЕК вашої бібліотеки: АФ колективних авторів; АФ індивідуальних авторів; АФ предметних заголовків?

5. Чи хотіли б ви використовувати авторитетні файли: АФ колективних авторів; АФ індивідуальних авторів; АФ предметних заголовків?

6. Чи хотіли б ви отримувати від ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського авторитетні файли для використання в процесі створення БЗ у власному ЕК?

7. Які саме: АФ колективних авторів; АФ індивідуальних авторів; АФ предметних заголовків?

У ході дослідження опитано 35 бібліотек вищих педагогічних навчальних закладів України і окремих національних університетів; відповіді надіслали 32 установи. З них 30 створюють електронні каталоги, використовуючи різне програмне забезпечення (табл. 1).

Таблиця 1

Формування й використання авторитетних файлів у бібліотеках

Програмне забезпечення	Створюють ЕК	Знайомі з технологією авторитетного контролю	Створюють АФ			Хотіли б використовувати АФ			Хотіли б отримувати АФ			
			КА	ІА	ПЗ	КА	ІА	ПЗ	КА	ІА	ПЗ	
САБ "ІРБІС"	11 (37%)	так — 7 (64%) ні — 4 (36%)	2	4	3	9	9	8	8	7	6	7
УФД/Бібліотека	14 (47%)	так — 6 (43%) ні — 8 (57%)	1	3	1	5	8	6	10	5	9	4
Інші програми	5 (16%)	так — 4 (80%) ні — 1 (20%)				5	5	4	5	3	4	4
Усього	30	так — 17 (57%) ні — 13 (43%)	3	7	4	19	22	18	23	15	19	15

За результатами дослідження встановлено, що 17 із 32 опитаних бібліотек знайомі з технологією створення авторитетних файлів. Більшість респондентів вважають, що використання АФ дасть змогу уніфікувати введення інформації (22), поліпшити якість опрацювання документів (12), прискорити опрацювання документів (17), поліпшити рівень інформаційного забезпечення користувачів (14), оптимізувати пошук документів в ЕК (19).

Проте створюють авторитетні файли лише кілька бібліотек, що переважно застосовують програмне за-

безпечення САБ "ІРБІС". За результатами опитування, більшість установ прагнуть використовувати АФ. 23 бібліотеки виявили бажання отримувати авторитетні файли від ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Можливість надання авторитетних файлів установам, які працюють не в САБ "ІРБІС", сьогодні є проблемною і потребує окремого дослідження.

Результати анкетування свідчать, що більшість опитаних установ не провадять роботу зі створення авторитетних файлів та підтримки їх в актуальному стані, оскільки цей процес потребує часу, кваліфі-

кованих кадрів, матеріальних витрат, яких зазвичай бракує. Втім більшість бібліотек прагне використувати авторитетні файли, в чому вбачаємо позитивні зрушення. За результатами анкетування простежуємо певну закономірність: книгозбірень, які хотіли б отримувати АФ від ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського менше, ніж тих, що хотіли б застосовувати їх. Отже, діяльність окремих установ і досі спрямована на використання лише власних ресурсів, що свідчить про недостатнє розуміння проблеми. Однак розвиток міжбібліотечної взаємодії потребуватиме впровадження уніфікації у процес електронної каталогізації, що можливо лише за умови використання авторитетних файлів.

Розглянемо ще один важливий аспект застосування авторитетних файлів, зокрема колективних та індивідуальних авторів, оскільки вони є ефективним засобом уніфікації під час створення електронних інформаційних ресурсів. Упровадження сучасних технологій сприяє формуванню й розвитку єдиного інформаційного простору, одночасно відбувається стрімке нагромадження ресурсів, значна частка яких припадає на публікації результатів наукових досліджень. Авторитет ученого в академічному середовищі нині визначають, спираючись на дані, наскільки повно, конструктивно й органічно результати його досліджень представлено в інтернет-мережі. Використання web-орієнтованих ресурсів і сервісів як засобів оприлюднення та поширення забезпечує публікування продукції за результатами наукового дослідження та доступ до неї, а також автоматизує процеси збирання, опрацювання та подання інформації щодо кількісних і якісних характеристик такого публікування [4]. Крім того, однією з найважливіших ознак наукової праці є її бібліографічна культура, що слугує критерієм наукової етики дослідника, показником його поваги до здобутків інших авторів і до інституту інтелектуальної власності [3].

Невіддільним елементом наукової праці є її бібліографічний апарат — бібліографічні посилання, а також прикнижкові списки, завдання якого — ознайомлювати читача з джерелами цитат і запозичень, інформувати про публікації на подібні теми тощо. Такий апарат певною мірою є виявом наукової етики і культурою наукової практики. Проте бібліографічні відомості в документах мають також і наукометричне значення. Актуальність і важливість окремої публікації неможливо визначити без урахування кількісної динаміки бібліографічних посилань на неї в інших наукових дослідженнях [3]. Від правильності складання списків використаних джерел у науковій статті, насамперед зазначення імен і прізвищ індивідуальних авторів, назв колективних авторів, залежить адекватність оцінювання цитованості цих публікацій.

Останнім часом фахівці приділяють значну увагу моніторингу наукового потенціалу та оцінюванню ефективності діяльності вчених. Потужним інструментом поширення, оприлюднення та аналізу використання результатів досліджень є міжнародні наукометричні бази даних публікацій — бібліографічні та реферативні бази даних з інструментами для від-

стеження цитованості статей, опублікованих в академічних виданнях. Наприклад, наявність профілю автора в Google Академії дає йому можливість відстежувати бібліографічні посилання на власні статті. Створення особистого профілю вченого в наукометричних БД сьогодні є важливим чинником представлення результатів його наукової діяльності в інформаційному просторі. Відомості у профілі мають бути точними та максимально повними, ідентифікувати автора особисто, а також його належність до певної наукової установи. Останні також створюють у наукометричних БД профілі, що дає змогу презентувати в інформаційному просторі академічну діяльність як установи загалом, так і окремих її працівників. Наприклад, система Google Академія автоматично групує профілі дослідників, які зазначили в них належність до певної установи, вживаючи її офіційну назву, підтвердили це через офіційну поштову скриньку в домені установи та зробили власний профіль загальнодоступним. Одним із найважливіших чинників самопрезентації наукової установи у спеціалізованих системах і базах даних є застосування вченими її офіційної назви у процесі створення індивідуальних профілів та у супровідній інформації до публікацій результатів досліджень у фахових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах конференцій тощо. Правильне визначення належності до установи, з одного боку, дає змогу краще ідентифікувати автора, з другого — сприяє виконанню точних наукометричних розрахунків результатів його академічної діяльності [13].

Для коректної ідентифікації окремих авторів і наукових установ можуть стати в пригоді авторитетні файли "Індивідуальні автори" та "Колективні автори", оскільки містять перевірену, багатоаспектну, записану з дотриманням відповідних норм і правил інформацію.

Висновки. Ефективність використання інформаційних ресурсів книгозбірень і рівень бібліотечного обслуговування як у локальних межах, так і в умовах міжбібліотечної взаємодії значною мірою залежить від якості лінгвістичних засобів пошуку в електронних каталогах. Застосування такого засобу уніфікації, як авторитетні файли, в процесі опрацювання документів сприяє забезпеченню максимальної точності, конкретності, чіткості розкриття їхнього змісту, а також розширює можливості для максимально ефективного пошуку в електронних каталогах (базах даних).

Більшість освітянських бібліотек України знайомі з технологією АФ, прагнуть отримувати їх від ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і застосовувати в роботі, що є важливою умовою успішного функціонування автоматизованої системи пошуку документів, розвитку міжбібліотечної взаємодії й інтегрування освітянських бібліотек в єдиний інформаційний простір.

Використання авторитетних файлів як засобу уніфікації в процесі формування бібліографічних записів документів в електронних каталогах є важливим чинником високого рівня бібліотечних інформаційних ресурсів, адекватної презентації наукової діяльності автора чи установи в інформаційному просторі та її кількісної оцінки в наукометричних базах даних.

Список використаної літератури

1. Антоненко І. П. Авторитетний контроль в інформаційному електронному ресурсі НБУВ: стан та проблеми впровадження / Ірина Антоненко // Наук. пр. НБУВ. — 2012. — Вип. 34. — С. 17—28.
2. Бикова Т. М. Специфіка редагування бібліографічних записів в електронному каталозі: з досвіду НБ ОНУ імені І. І. Мечникова / Т. М. Бикова // Вісник ОНУ. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. — 2016. — Т. 21. — Вип. 1. — С. 137—149.
3. *Бібліографічне оформлення наукових робіт: метод. рек.* / уклад.: Лобановська І. Г., Помчалова О. Г., Грудініна Н. Д.; [наук. ред. І. Г. Лобановська]; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ: [б. в.], 2015. — 90 с. — (Серія "На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек"; вип. 12).
4. Гальчевська О. А. Використання міжнародних наукометричних баз даних відкритого доступу в наукових дослідженнях / Гальчевська О. А. // Інформаційні технології в освіті. — 2015. — № 23. — С. 115—126. — Режим доступу: http://ite.kspu.edu/webfm_send/837. — Назва з екрана — Дата доступу 05.07.2017.
5. Гаркавець В. Ю. Авторитетний/нормативний файл предметних рубрик як основне средство тематического поиска в електронному каталозі ХГНБ ім. В. Г. Короленко / Гаркавець Вікторія Юрьевна. — Режим доступу: <http://uchebilka.ru/informatika/44537/index.html>. — Загл. с екрана. — Дата доступу 29.03.2017.
6. Декларация о международных принципах каталогизации (Statement of international cataloguing principles). — Режим доступу: http://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-ru.pdf. — Загл. с екрана. — Дата доступу 17.01.2017.
7. Зоріна Н. Є. База даних Авторитетного файлу "Предметні заголовки" — важливий елемент інтеграції освітянських бібліотек / Зоріна Наталія Євгенівна // Інформ. технології і засоби навчання. — 2014. — № 1 (39). — Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/922>. — Назва з екрана. — Дата доступу 26.01.2017.
8. Зоріна Н. Є. Авторитетний файл предметних заголовків як засіб організації тематичного пошуку в електронному каталозі / Наталія Зоріна // Вісник Книжкової палати. — 2015. — № 9. — С. 29—34.
9. Ісаєва О. В. Місце авторитетної роботи в пріоритетних напрямках діяльності наукової бібліотеки / Ісаєва Ольга Володимирівна // Режим доступу: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/830>. — Назва з екрана. — Дата доступу 03.01.2017.
10. Коваленко С. Г. Створення авторитетного файлу "Коллективный автор" на базі АБІС "ІРБІС" для електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / Коваленко С. Г., Гаврилюк Р. П. // Інформ. технології і засоби навчання. — 2009. — вип. 2 (10). — Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/7953/1/591-2019-1-PB.pdf>. — Назва з екрана. — Дата доступу 26.01.2017.
11. Лобановська І. Г. Корпоративні бібліотечні проекти як засіб формування інформаційних ресурсів / Інна Лобановська // Бібл. форум: історія, теорія і практика. — 2017. — № 1. — С. 38—41.
12. Масхулія Т. Л. Стандартизація і кооперація / Татьяна Масхулія, Юлия Селиванова // Библиотечное дело. — 2004. — № 6 (18). — С. 18—21.
13. Назаровець М. Використання офіційної назви установи для репрезентації університету в системі Google Академія / Марина Назаровець // Вісник Книжкової палати. — 2017. — № 5. — С. 33—36.
14. Помчалова О. Г. Авторитетні записи заголовків індивідуальних авторів — основа поліпшення якості електронного каталогу наукової бібліотеки / Олена Помчалова // Бібліотечний вісник. — 2015. — № 1 (225). — С. 12—16.
15. *Предметизація документів з питань освіти, педагогіки, психології: практич. посіб.* / уклад.: І. Г. Лобановська, Н. Є. Зоріна; наук. ред. І. Г. Лобановська // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського: зб. наук. пр. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Вінниця: Нілан-ЛТД, 2014. — Вип. 4.: Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан, проблеми, перспективи створення та забезпечення доступу. — С. 401—538.
16. Селиванова Ю. Г. Проблемы создания национального авторитетного файла предметных рубрик в России / Селиванова Ю. Г., Войскунский В. Г. — Режим доступу: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea96/report/DOC1/58.html>. — Загл. с екрана. — Дата доступу 29.03.2017.
17. Стегаєва М. В. Национальный авторитетный файл наименований организаций: теоретические и технологические аспекты формирования и ведения: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Мария Витальевна Стегаєва. — Режим доступу: http://spbgik.ru/upload/file/nauka/dis/kand/2016/Stegaeva/stegaeva_diss.pdf. — Загл. с екрана. — Дата доступу 25.01.2017.
18. Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року "Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України": розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р. // Уряд. портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. — Електрон. дані. — [Київ], 2016. — Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248924865>. — Назва з екрана. — Дата доступу 03.04.2017.
19. Стрішенець Н. Авторитетний контроль: необхідність координованого підходу / Надія Стрішенець // Бібліотечний вісник. — 2014. — № 5. — С. 12—15.

Рассмотрены аспекты создания и использования авторитетных файлов в условиях формирования единого информационного пространства. Обоснована важность применения авторитетного контроля в ведущих библиотеках системы образования Украины в условиях межбиблиотечного взаимодействия, что будет способствовать унификации в создании библиографических записей и обеспечит осуществление эффективного поиска в электронных каталогах библиотек системы образования. Представлены результаты исследования по созданию и использованию баз данных авторитетных файлов. Рассмотрена возможность применения авторитетных файлов коллективных и индивидуальных авторов как средства наукометрических исследований.

The questions of creation and use of authoritative files in the conditions of formation of a common information space are considered. The importance of applying authoritative control in the leading educational libraries of Ukraine in the conditions of inter-library interaction is substantiated, which will promote unification in the creation of bibliographic records and will ensure the effective search in electronic catalogs of the network of educational libraries. The results of research on creation and use of authoritative files databases are presented. Application of authoritative files of collective and individual authors as a means of scientific research is considered.

Надійшла до редакції 11 липня 2017 року